

УДК 8.80.808

САВІНА Юлія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», пр. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна (savinajulia@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9955-0760>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.46.14>

Бібліографічний опис статті: Савіна, Ю. (2021). Відтворення під час перекладу інконгруентності як засобу створення «чорного гумору» у жанрі стендап-комедії (на прикладі монологів Джорджа Карліна). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 46, 111–118.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.46.14>

ВІДТВОРЕННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ІНКОНГРУЕНТНОСТІ ЯК ЗАСОБУ СТВОРЕННЯ «ЧОРНОГО ГУМОРУ» В ЖАНРІ СТЕНДАП-КОМЕДІЇ (НА ПРИКЛАДІ МОНОЛОГІВ ДЖОРДЖА КАРЛІНА)

Анотація. Статтю присвячено вивченню особливостей відтворення при перекладі інконгруентності як засобу створення «чорного гумору» в жанрі стендап-комедії на прикладі монологів Дж. Карліна. Актуальність теми дослідження полягає як у недостатньому вивченні комічного й інконгруентності як механізму його створення, так і в недостатній увазі науковців до творчості відомого американського сатирика Дж. Карліна, вплив якого на американське та навіть світове суспільство важко переоцінити. Метою статті є, таким чином, вивчення інконгруентності як механізму створення «чорного гумору» в жанрі англійської стендап-комедії та засобів передачі інконгруентності під час перекладу. У ході дослідження визначено основні характеристики «чорного гумору» як виду комічного й описано інконгруентність як механізм створення комічного в «чорному гуморі»; на прикладі окремих фрагментів виступів Дж. Карліна простежено особливості створення інконгруентності та її передачу в українських перекладах. У результаті виявлено, що «чорний гумор» хоч і вважається «жорстким» видом гумору, проте є соціальним і часто має на меті виправлення суспільства через сміх. Автори, що використовують у творчості «чорний гумор», удаються до таких форм психологічного захисту адресата, як катарсис і сублімація. Когнітивним механізмом створення комічного в «чорному гуморі» є інконгруентність – будь-який вид невідповідності нормі, яка проковує комічний ефект як результат реакції інтерпретатора на неочікувану невідповідність усталеним нормам комунікативної ситуації, включно з референтною, відображеною висловленням. Дж. Карлін у виступах вдається до різних типів інконгруентності – онтологічної, логіко-поняттєвої, валоративної, що дає йому змогу йому через змалювання часто абсурдних ситуацій не лише смішити публіку, а й змушувати її замислюватися. При відтворенні монологів Дж. Карліна використовують широкий спектр перекладацьких трансформацій, однак найбільш суттєвими для передачі інконгруентності «чорного гумору» є лексико-семантичні трансформації та компенсація.

Ключові слова: інконгруентність, чорний гумор, комічне, Джордж Карлін, переклад, перекладацькі трансформації.

SAVINA Yuliia – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Translation Department, Dnipro University of Technology, 19, Dmytro Yavornytskyi Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine (savinajulia@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9955-0760>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.46.14>

To cite this article: Savina, Yu. (2021). Vidtvorennya pry pereklyadi inkonhruentnosti yak zasobu stvorennya «chornoho humoru» u zhanri standap-komedii (na prykladi monolohiv Dzhordzha Karlina)

[Incongruity as a means of creating “black humor” in the genre of stand-up comedy in translation (based on George Carlin’s monologues)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya “Filolohiia” – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 46, 111–118. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.46.14> [in Ukrainian].

INCONGRUITY AS A MEANS OF CREATING “BLACK HUMOR” IN THE GENRE OF STAND-UP COMEDY IN TRANSLATION (BASED ON GEORGE CARLIN’S MONOLOGUES)

Summary. *The article deals with the study of the peculiarities of reproduction incongruity as a means of creating “black humor” in the genre of stand-up comedy in translation based on the example of G. Carlin’s monologues. The relevance of the research topic lies in the insufficient study of the comic and incongruity as the mechanism of its creation, and in the insufficient attention of scientists to the work of the famous American satirist G. Carlin, whose influence on American and even world society is difficult to overestimate. The aim of the article is, therefore, to study incongruity as a mechanism for creating “black humor” in the genre of English stand-up comedy and the means of representing incongruity in translation. The study identifies the main characteristics of “black humor” as a type of the comic and describes incongruity as a mechanism for creating the comic in “black humor” and on the example of individual fragments of G. Carlin’s speeches traced the features of incongruity and its representation in Ukrainian translations. As a result, it was found that, although “black humor” is considered a “harsh” form of humor, it is social and often aims to correct the society through laughter. Authors who use “black humor” in their work resort to such forms of psychological protection of the addressee as catharsis and sublimation. The cognitive mechanism of creating the comic in “black humor” is incongruity – any kind of inconsistency with the norm, while creating a comic effect, which is the result of the interpreter’s reaction to an unexpected inconsistency with established norms of the communicative situation, including the reference situation reflected in the statement. In his speeches, G. Carlin resorted to various types of incongruity – ontological, logical and conceptual, valorative – which allows him to not only make the audience laugh, but also, through the depiction of often absurd situations, to make them think. A wide range of translation transformations is used in the reproduction of G. Carlin’s monologues, but lexical and semantic transformations and compensation play the most essential role in conveying the incongruity of “black humor”.*

Key words: *incongruity, black humor, the comic, George Carlin, translation, translation transformations.*

Постановка проблеми. Серед проблем загальногуманітарного характеру проблема комічного є, безсумнівно, однією з найскладніших (Бассай, 2016, с. 11). Сміх народжується та існує в зоні контакту особистостей і соціальних груп, культур та епох, центру й маргіналій (Лобова, 2013, с. 3). Значення комічного виходить далеко за межі сфери естетичних досліджень і привернуло до себе увагу вчених, що працюють в інших ділянках, зокрема теоретиків та істориків конкретних форм мистецтва, соціологів, психологів, а також антропологів, етнографів і теоретиків освіти (Dziemidok, 2012, с. 5).

Парадоксальність і подвійність сучасності виражаються в тому, що розвиток розуму

виявляється нерозривно пов’язаний із розвитком абсурду, і ця суперечність відображена в «чорному гуморі», назва якого вже містить парадокс. Такі словосполучення, як «комедія вбивств», «гумор шибеника», «чорний гумор», указують на заплутаність самого життя й доводять до свідомості об’єктивно існуючі якості реальності (Самохіна, 2015, с. 250). Словосполучення «чорний гумор» характеризує той різновид гумору, який дає зрозуміти, що життя виходить за рамки наших уявлень про неї. Чорний гумор (від англійського *black humor* ‘меланхолійна жовчність’), по-справжньому стає естетичною й літературознавчою категорією лише у ХХ столітті, коли «чорний гумор» почали вивчати такі мовознавці, як

Б. Вебер (Weber, 1974), О.С. Савакаєва (Савакаєва, 2016), М.А. Сідіта Дано (Sidita Dano, 2013).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній лінгвістиці побутує думка, що в тексті мовні засоби створення комічного перебувають у тісній взаємодії, підсилюючи комічний ефект один одного завдяки конвергенції та феномену іррадіації (Содель, 2019, с. 71). Основним механізмом створення комічного вважають інконгруентність (Бассай, 2016; Самохіна, 2015; Nikonova et al., 2019), яку розуміють як «будь-який вид невідповідності нормі з комічним ефектом, що є результатом реакції інтерпретатора на неочікувану невідповідність ustalеним нормам комунікативної ситуації, включно з референтною ситуацією, відображеною висловленням» (Содель, 2019, с. 96).

Інконгруентність як засіб створення комічного є культурно зумовленим феноменом, який викликає певні труднощі під час його передачі в перекладі, тому особливостями відтворення цих явищ у перекладі займалися Т. Енгстром (Engström, 2006), О.Г. Підгрушна (Підгрушна, 2013), Д. Попа (Popa, 2004), І.М. Шукало (Шукало, 2013).

Усе зазначене засвідчує необхідність вивчення феномена «чорного гумору» в сучасному мовознавстві та перекладознавстві. До того ж жанр сучасної англомовної стендап-комедії також нині недостатньо досліджений, особливо монологи Дж. Карліна (George Carlin, 1937–2008), «чорний гумор» якого чинить значний вплив на сучасне суспільство. Цим визначаємо актуальність дослідження.

Мета статті – вивчення інконгруентності як механізму створення «чорного гумору» в жанрі англомовної стендап-комедії та засобів її передачі в перекладах українською мовою.

Завдання статті полягають у такому:

1) визначити поняття «чорного гумору» та його загальні характеристики; 2) охарактеризувати інконгруентність як механізм створення комічного; 3) здійснити аналіз специфіки передачі інконгруентності «чорного гумору» під час перекладу стендапів Дж. Карліна українською мовою.

Виклад матеріалу. «Чорний гумор» – частина сміхової культури, що виражає духовний і моральний опір деконструктивним

елементам у культурі, сприяє формуванню позитивних моделей світосприйняття сучасної людини (Перфильєва, 2006, с. 7). Б. Вебер визначає чорний гумор як «гумор, що вбачає привід для сміху в тому, що загалом вважається занадто серйозним для легковажності: смерть людей, розпад соціальних інститутів, психічні й фізичні захворювання, страждання, муки, поневіряння та терор» (Weber, 1974, р. 388). Т. Енгстром розглядає «чорний гумор» як «гротескний або хворобливий гумор, що використовується для того, щоб висловити абсурдність, парадоксальність і жорстокість сучасного світу» (Engström, 2006, с. 5). За А. Тимощуком, чорний гумор – це «гумор із домішкою цинізму, комічний ефект якого полягає в глузуваннях над смертю, насильством, хворобами, фізичними каліцтвами або іншими «похмурими» темами» (Тимощук, 2015). «Чорний гумор» – не єдиний термін для позначення цього поняття. Використовують, зокрема, словосполучення «чорна комедія», «гумор фарсу», «гумор шибеника» тощо (Sidita Dano, 2013, с. 275).

Хоч А.З. Леськів (2005) розглядає «чорний гумор» як «різкий, жорстокий, уїдливиий, що викликає сльози, але не радості, а суму, страху, песимізму» (с. 10), його не можна не зараховувати до явищ комічного, а комічне, як уже згадувано, використовують для стирання розбіжностей і зняття напруження. У цьому сенсі важливо, що «чорний гумор» можна розглядати як засіб переведення несвідомих бажань і страхів людини в соціально прийнятні, комічні художні образи, засіб примирення «принципу задоволення» та «принципу реальності». Для адекватної та творчої взаємодії людини зі світом «чорний гумор» використовує такі форми психологічного захисту, як сублімація й катарсис (Перфильєва, 2006, с. 13).

Сублімація є процесом, що призводить до переорієнтації реагування з нижчих рефлексивних форм на вищі та сприяє розрядці енергії інстинктів в інших (не інстинктивних) формах поведінки (Перфильєва, 2006, с. 13). Зокрема, такий вид гумору може відігравати роль «ухилення від справжньої агресивності». Наприклад, після терактів 11 вересня 2001 року в Америці стали з'являтися наукові напрацювання, що досліджують

феномен, який отримав назву «terror humor». Це жарти про дії терористів, що з'явилися в мережі Інтернет (Тимошук, 2015).

Катарсис пов'язаний зі звільненням цінностей від чинника, що травмує. Для цього як посередника іноді використовують певну зовнішню глобальну систему цінностей, порівняно з якою ситуація, що травмує людину, втрачає свою значущість. Це можливо тільки в процесі значних емоційних напружень, загострення пристрастей. Система цінностей довго чинить опір змінам, поки не придуть потужні подразники, подібні до «чорного гумору». Так, катарсис доводить афект до максимального розмаху й призводить до кризи, очищає та зцілює людину. Відбувається забарвлення емоцій у світлі тони (Перфильєва, 2006, с. 13).

Інконгруентність (контраст, відхилення від норми), слугуючи когнітивним механізмом створення комічного, є ключовим поняттям у теорії когнітивного дисонансу, що виникає у свідомості однієї людини в результаті психологічної незадоволеності й реакції на певну ситуацію, дію інших – окремих осіб або всього суспільства. Інконгруентність вивчає теорія структурного балансу Ф. Хайдера (Heider, 1956) і теорія конгруентності С. Осгуда та П. Танненбаума (Osgood & Tannenbaum, 1955).

Створення комічного в тексті ґрунтується на різних типах інконгруентності – нонсенсі, контрасті, відхиленні, суміжному використанні протилежних чи недоречних значень та оцінок тощо, має чотири основні значення й розглядається як: 1) щось несподіване (здивування); 2) певний контраст між поняттями чи ідеями, які зазвичай не розглядають разом (порівняння); 3) щось інше, ніж те, що зазвичай відбувається (щось нетипове); 4) те, що відхиляється від сфери переконань щодо того, якими мають бути речі (порушення) (Nikonova et al., 2019, с. 91).

Прикладом автора, який вдало використовує у творах інконгруентність як механізм створення комічного, є Джордж Карлін, американський стендап-комік, актор, соціальний критик. Його вважають одним із найважливіших і найвпливовіших стендап-коміків усіх часів, називають головним серед «коміків-контркультурників». Виступами у стилі «чорного гумору», роздумами про політику,

англійську мову, психологію, релігію та табу він став відомим на весь світ. Метою «чорного гумору» Дж. Карліна є не тільки розважати, а й змушувати замислюватися над станом і долею сучасного суспільства.

Будь-який вид комічного тексту сприймають/сприймаємо крізь призму свідомості оратора (автора) та слухача (читача), тож будь-яка передача словесного гумору засобами іншої мови має бути спрямована на відтворення комічного ефекту вихідного тексту та його впливу на свідомість слухача (читача) якомога точніше. Однак «словесний гумор подорожує погано». Перетинаючи географічні кордони, комічне, зокрема «чорний гумор», має відповідати мовним і культурним елементам оригіналу, тобто культури, у середовищі якої постало комічне, часом навіть утрачаючи комічну силу в мові перекладу (Chiago, 2010, с. 1). Тож є підстави стверджувати, що «чорний гумор», утілений у слові, стоїть на межі «перекладності – неперекладності», а його відносна або абсолютна неперекладність пов'язана з культурними, мовними та когнітивними аспектами.

Основним засобом відтворення текстів, представлених мовою оригіналу, постають перекладацькі трансформації на лексичному, лексико-семантичному, граматичному та лексико-граматичному рівнях (Максимов, 2006, с. 144). Оскільки «чорний гумор» – це найчастіше жарт, що базується не на окремому слові, а на ситуації, за його відтворення завжди є актуальним комплексне застосування перекладацьких трансформацій. Розглянемо це на конкретному прикладі.

У відомому монолозі «Евфемізми» (“Euphemisms”, 2012) Дж. Карлінг висловлює своє занепокоєння щодо того, що суспільство надмірно використовує евфемізми для іменування тих речей, що їх раніше не евфемізовано. Він розглядає це на прикладі контузії під час бою: *The nervous system has either snapped or is about to snap. In the first world war, that condition was called **shell shock**. Simple, honest, direct language. Two syllables, **shell shock**. Almost sounds like the guns themselves. That was seventy years ago. Then a whole generation went by and the second world war came along and very same combat condition was called **battle fatigue**. Four syllables now. Takes a little longer*

to say. Doesn't seem to hurt as much. **Fatigue** is a nicer word than shock. **Shell shock! Battle fatigue** (Carlin, 2012) – Нервова система або зламалася, або ось-ось зламається. У першій світовій війні цей стан називали **контузія**. Просте, чесне, пряме слово. Одне слово, **контузія**. Звучить майже як вистріл зброї. Це було сімдесят років тому. Потім пройшло ціле покоління, прийшла Друга світова війна, і той самий бойовий стан отримав назву **бойової втоми**. Тепер уже два слова. Тепер, щоб це вимовити, потрібно трохи більше часу. Здається, це не так боляче. **Втома** – це приємніше слово, ніж **контузія**. **Контузія! Бойова втома** (переклад наш – Ю. С.). У цьому фрагменті спостерігаємо випадок валоративної інконгруентності, тобто інконгруентності, що має за чинника порушення моральних норм суспільства: той же стан постраждалого іменовано більш «приємними» словами, щоб зменшити моральний тиск на суспільство. Основа інконгруентності – дві лексеми (*shell shock* і *battle fatigue*), які демонструють різне ставлення суспільства до зазначеного стану. Під час відтворення цих лексичних одиниць застосовано перекладацькі трансформації на лексико-семантичному (*shell shock* – *контузія*, диференціація, що допомагає передати «грубість» використаного терміна) і на граматичному (*battle fatigue* – **бойова втома**, граматична заміна іменника прикметником з метою дотримання норм сполучуваності лексичних одиниць у мові перекладу) рівнях. Оскільки словосполучення *бойова втома* є довшим за окреме слово *контузія*, а також постає евфемізмом до останнього, комічний ефект під час перекладу повністю збережено.

Розглянемо інший приклад – фрагмент монологу «Дурні американці» (“Dumb Americans”, 2006), де автор розмірковує щодо того, кому насправді країна доручає обирати її долю – голосувати на виборах. Категорії дурних людей Дж. Карлін описує так: *In fact, sometimes you get the impression They're the only ones who vote. You can usually tell who's been doing the voting by looking at the [...] election returns. Man, it sure ain't me out there wasting my time with a meaningless activity like that. You know those people on the “Jerry Springer Show”, those are the average Americans. Oh, yeah, believe me. Below average can't get on*

the show. Can't get on. Below average is sitting home watching that shit on TV, getting ready to out and vote, filling out their sample ballot (Carlin, 2006) – Насправді, іноді створюється враження, що вони є єдиними, хто голосує. Зазвичай ви можете визначити, хто голосував, подивившись на результати виборів. Друже, я точно не витрачаю свій час на таку безглузду діяльність. Ви знаєте тих **ідіомів** на «Шоу Джеррі Спрінгера», ось – середньостатистичні американці. О, так, повір мені. «Нижче середнього» не можуть потрапити на шоу. Не можуть потрапити. «Нижче середнього» сидять удома й дивляться це лайно по телевізору, готуються вийти і проголосувати, заповнюючи свій бюлетень (переклад наш – Ю. С.). У цьому випадку порушено норми сприйняття, тобто сприйняття людиною дійсності, що створює логіко-поняттєву інконгруентність, яка полягає в такому. Телевізійна програма “Jerry Springer Show” – це формат треш-шоу (на зразок українського «Один за всіх»), де гостями є люди низького соціального прошарку. Однак далі автор говорить про те, що це – не найнижчий рівень, найнижчий навіть не добирається до шоу – і саме ці люди голосують. Комічне в цьому випадку закладене в назві телешоу й у частині речення *Below average is sitting home watching that shit on TV*. Під час відтворення назви шоу застосовано практичну транскрипцію (*Jerry Springer Show* – Шоу Джеррі Спрінгера), але, зважаючи на те що назва шоу незнайома українському глядачеві, до доместикації не можна звернутися, бо автор говорить саме про американську культуру, перекладач вдається до компенсації, передаючи стилістично нейтральне *people* шоу образливим *idiom*, щоб показати ставлення автора до таких шоу та його учасників. Частина речення *Below average is sitting home watching that shit on TV* – «Нижче середнього» **сидять** удома й **дивляться** це лайно по телевізору, де застосовано граматичну заміну герундія *sitting, watching* дієсловами *сидять, дивляться* відповідно, яка допомагає адаптувати висловлення до норм української мови.

Висновки. «Чорний гумор» є одним із різновидів комічного, який розуміють як жорсткі жарти, найчастіше щодо соціальних аспектів життя людини й суспільства,

використовуючи такі форми психологічного захисту, як сублімація та катарсис. «Чорний гумор» досягає свого ефекту через інконгруентність – будь-який вид невідповідності нормі, при цьому виникає комічний ефект, що є результатом реакції інтерпретатора на неочікувану невідповідність усталеним нормам комунікативної ситуації, включно з референтною ситуацією, відображеною висловленням. Саме невідповідність ситуації усталеним нормам спричинює комічний ефект, що актуально й для «чорного гумору». Одним із видатних стендап-коміків, які вдавалися до «чорного гумору» у творах, є Дж. Карлін, котрий висміював недоліки суспільства, чим зробив значний вплив на американську культуру. У текстах автор використовує різні типи інконгруентності – онтологічну, логіко-поняттєву та валоративну, що допомагає йому через змалювання

абсурдних ситуацій не лише смішити публіку, а й змушувати її замислюватися. Позаяк вербальний гумор «подорожує погано», він створює значні труднощі за передачі його в перекладі, тож доцільним у цьому випадку постає застосування перекладацьких трансформацій. Аналіз монологів Дж. Карліна демонструє, що відтворення «чорного гумору» в англійській стендап-комедії українською мовою вимагає застосування всього спектру перекладацьких трансформацій, однак найбільше значення для передачі сенсу висловлень мають, на нашу думку, лексико-семантичні трансформації та компенсація.

Перспективним для подальших розвідок є ґрунтовне дослідження механізмів створення комічного в монологах Дж. Карліна, а також дослідження стратегій його відтворення в українських перекладах.

ЛІТЕРАТУРА

- Бассай С.М.** Мовна репрезентація етнокультурних стереотипів у німецькомовному побутовому анекдоті : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. 299 с.
- Леськів А.З.** Лінгвостилістичні особливості комічного відображення дійсності (на матеріалі американських романів «чорного гумору») : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2005. 31 с.
- Лобова О.К.** Англійська стендап-комедія як жанр комічного інституційного дискурсу : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.04. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 23 с.
- Максімов С.Є.** Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Київ : Ленвіт, 2006. 175 с.
- Перфильева Е.Ф.** Культурная сущность «черного» юмора и формы его проявления в западном киноискусстве : автореф. дисс. ... канд. культурологи : 24.00.01. Барнаул : Алтайский государственный университет, 2006. 24 с.
- Підгрушна О.Г.** Відтворення у перекладі культурно-художньої специфіки гумору. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. № 46 (3). С. 162–169.
- Савакаева Е.С.** «Черный» юмор как жанр современного англоязычного медиадискурса: лингвокультурологический аспект. *Ломоносов 2016* : материалы конференции. URL: https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2016/data/8414/uid105983_report.pdf (дата звернення: 10.08.2021).
- Самохіна В.О.** Комічне у постмодерністських художніх текстах XX-XXI ст. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. № VII. С. 248–255.
- Содель О.С.** Крос-культурна інконгруентність комічного (на матеріалі перекладів англійськомовних анекдотів українською мовою) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ : Київський національний лінгвістичний університет, 2019. 265 с.
- Тимошук А.** Феномен чорного гумору: особливості використання в рекламній комунікації. URL: <http://naub.ua.edu.ua/2015/феномен-чорного-гумору-особливості-в/> (дата звернення: 10.08.2021).
- Шукало І.М.** Специфіка перекладу комічного у кінодискурсі. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія «Філологічні науки»*. 2013. Кн. 1. С. 171–173.
- Chiario D.** Translation, Humour and Media. London : Continuum International Publishing Group, 2010. 256 p.
- Dziemidok B.** The Comical: A Philosophical Analysis. New York : Springer, 2012. 211 p.
- Engström T.** Black Humour, Irrationality and Immorality in Joseph Heller's Novels Catch 22 and Something Happened. Luleå : Luleå University of Technology, 2006. 27 p.
- George Carlin – Euphemisms (2012). URL: https://www.youtube.com/watch?v=vuEQixrBKcc&t=83s&ab_channel=roynani (дата звернення: 10.08.2021).

- George Carlin: Dumb Americans (2006). URL: <https://scrapsfromtheloft.com/2019/09/12/george-carlin-dumb-americans-transcript/> (дата звернення: 10.08.2021).
- Heider F.** Attitudes and Cognitive Organizations. *Journal of Psychology*. 1956. Vol. 21. P. 107–112.
- Nikonova V., Boiko Y., Savina Y.** Incongruity-specific British and American Humour from the Perspective of Translation Studies. *Kalby Studijos/Studies about Languages*. 2019. № 35. P. 89–103.
- Osgood C.E., Tannenbaum P.H.** The Principle of Congruity in the Prediction of Attitude Change. *Psychological review*. 1955. № 62. P. 42–55.
- Popa D.** Language and Culture in Joke Translation. *Annals of Philology*. 2004. Is. XV. P. 153–159.
- Sidita Dano M.A.** Black Humor, a Way to Face Atrocities of the 21st Century in Kurt Vonnegut's Fiction. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*. 2013. Vol. 2. № 9. P. 274–277.
- Weber B.** The Mode of “Black Humor”. *The Comic Imagination in American Literature* / Ed. by L.D. Rubin, Jr. Washington, D.C. : U.S. Information Agency, 1974. P. 381–391.

REFERENCES

- Bassai, S. M.** (2016). *Movna reprezentatsiia etnokulturnykh stereotypiv u nimetskomovnomu pobutovomu anekdoti [Linguistic representation of ethnocultural stereotypes in a German anecdote]*. (Candidate's thesis). (Extended abstract of Doctors thesis). Zaporizzhia : Zaporizkyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].
- Leskiv, A. Z.** (2005). *Linhvostylistychni osoblyvosti komichnoho vidobrazhennia diisnosti (na materialy amerykanskykh romaniv «chornoho humoru») [Linguistic and stylistic features of the comic reflection of reality (based on the American novels of “black humor”)]*. (Extended abstract of candidate's thesis). Lviv : Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
- Lobova, O. K.** (2013). *Anhlomovna stendap-komediia yak zhanr komichnoho instytutysiinoho dyskursu [English stand-up comedy as a genre of comic institutional discourse]*. (Extended abstract of candidate's thesis). Kharkiv : KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].
- Maksimov, S. Y.** (2006). *Praktychnyi kurs perekladu (anhliiska ta ukrainska movy) [Practical Course of Translation (English and Ukrainian)]*. Kyiv : Lenvit [in English].
- Perfilyeva, E. F.** (2006). *Kulturnaya suschnost “chernogo” yumora i formy ego proyavleniya v zapadnom kinoiskusstve [The cultural essence of “black” humor and the forms of its manifestation in Western cinema]*. (Extended abstract of candidate's thesis). Barnaul : Altayskiy gosudarstvennyi universitet [In Russian].
- Pidhrushna, O. H.** (2013). Vidtvorennia u perekladі kulturno-khudozhnoi spetsyfiky humoru [Reproduction on of cultural and artistic specifics of humor in translati]. In *Movni i kontseptualni kartyny svitu, 46 (3)*, pp. 162–169 [in Ukrainian].
- Savakaeva, E. S.** (2016). “Chernyy” yumor kak zhanr sovremennogo angloyazyichnogo mediadiskursa: lingvokulturologicheskii aspekt [“Black” humor as a genre of modern English-language media discourse: linguocultural aspect]. In Konferentsiya “Lomonosov 2016”. Accessed at Aug 10, 2021 from : https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2016/data/8414/uid105983_report.pdf [in Russian].
- Samokhina, V. O.** (2015). Komichne u postmodernistskykh khudozhnikh tekstakh 20–21 st. [The comic in postmodernist literary texts of the 20th-21st century]. In *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu, VII*, pp. 248–255 [in Ukrainian].
- Sodel, O. S.** (2019). *Kros-kulturna inkonhruentnist komichnoho (na materialy perekladiv anhliiskomovnykh anekdotiv ukrainskoiu movoiu) [Cross-cultural incongruity of the comic (based on translations of English anecdotes into Ukrainian)]*. (Candidate's thesis). Kyiv : Kyivskyi natsionalnyi linhvistychnyi universytet [in Ukrainian].
- Tymoshchuk, A.** (2015). *Fenomen chornoho humoru: osoblyvosti vykorystannia v reklamnii komunikatsii [The phenomenon of black humor: features of use in advertising communication]*. Accessed at Aug 10, 2021 from : <http://naub.ua.edu.ua/2015/феномен-чорного-гумору-особливості-в/> [in Ukrainian].
- Shukalo, I. M.** (2013). Spetsyfika perekladu komichnoho u kinodyskursi [The specifics of the comic translation in film discourse]. In *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Serii: Filolohichni nauky, 1*, pp. 171–173 [in Ukrainian].
- Chiaro, D.** (2010). *Translation, Humour and Media*. London: Continuum International Publishing Group [in English].
- Dziemidok, B.** (2012). *The Comical : A Philosophical Analysis*. New York : Springer [in English].

- Engström, T.** (2006). *Black Humour, Irrationality and Immorality in Joseph Heller's Novels Catch 22 and Something Happened*. Luleå : Luleå University of Technology [in English].
- George Carlin – Euphemisms* (2012). Accessed at Aug 10, 2021 from : https://www.youtube.com/watch?v=vuEQixrBKcc&t=83s&ab_channel=poyani [in English].
- George Carlin: Dumb Americans* (2006). Accessed at Aug 10, 2021 from: <https://scrapsfromtheloft.com/2019/09/12/george-carlin-dumb-americans-transcript/> [in English].
- Heider, F.** (1956). Attitudes and Cognitive Organizations. In *Journal of Psychology*, 21, pp. 107–112 [in English].
- Nikonova, V., Boiko, Y., Savina, Y.** (2019). Incongruity-specific British and American Humour from the Perspective of Translation Studies. In *Kalby Studijos / Studies about Languages*, 35, pp. 89–103 [in English].
- Osgood, C. E., Tannenbaum, P. H.** (1955). The Principle of Congruity in the Prediction of Attitude Change. In *Psychological review*, 62, pp. 42–55 [in English].
- Popa, D.** (2004). Language and Culture in Joke Translation. In *Annals of Philology*, XV, pp. 153–159 [in English].
- Sidita Dano, M. A.** (2013). Black Humor, a Way to Face Atrocities of the 21st Century in Kurt Vonnegut's Fiction. In *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 2 (9), pp. 274–277 [in English].
- Weber, B.** (1974). The Mode of "Black Humor". In Rubin, L. D. (ed.). *The Comic Imagination in American Literature* (pp. 381–391). Washington, D.C. : U.S. Information Agency [in English].